

**Wymagania na poszczególne oceny z historii
dla oddziału przygotowawczego z Ukrainy
w roku szkolnym 2022/2023**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Starożytny Egipt	- Dzieje starożytnego Egiptu - Ustrój polityczny państwa faraonów - Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu - Politeistyczne wierzenia Egipcjan - Osiągnięcia cywilizacji Egiptu - Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu - Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy	- wskazuje na mapie Egipt i Nil - wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej - opisuje warunki naturalne Egiptu - prawidłowo stosuje pojęcia: <i>politeizm, faraon, hieroglif, mumifikacja</i> - rozpoznaje pismo hieroglificzne - rozpoznaje piramidy egipskie	- charakteryzuje społeczeństwo starożytnego Egiptu - wyjaśnia okoliczności powstania piramid - rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej - opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu - wymienia główne cechy religii egipskiej	- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu - opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu - wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej - wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską - wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu	- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu - wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu - wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona - wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich	- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego - porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu
Hellada i Hellenowie	- Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji - Charakterystyka <i>polis</i> greckiej - Elementy wspólnoty greckiej - Rola religii greckiej	- prawidłowo stosuje pojęcia: <i>polis, Hellada</i>, - wskazuje na mapie teren Grecji - opisuje warunki naturalne Grecji - wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji	- prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia</i> - wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady - wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej	- prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska</i> - opisuje struktury społeczne <i>polis</i> - wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej	- opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej - rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej - w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i>	- porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką - wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji

	• Wielka kolonizacja i jej znaczenie	– wymienia główne cechy systemu <i>polis</i> – wymienia główne cechy religii greckiej	– omawia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej	– wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów	- dla dziejów cywilizacji europejskiej – opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej	
Ateńska demokracja	• Początki Aten • Pierwotny ustrój Aten • Społeczeństwo ateńskie • Reformatorzy ustroju ateńskiego • Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa • Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja, obywatel, tyran</i> – wskazuje na mapie Ateny – wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach – opisuje strukturę społeczną Aten	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia, ostracyzm</i> – rozpoznaje plan antycznych Aten – wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten – prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Eklezja (Zgromadzenie ludowe), Rada Pięciuset, Heliaja (sąd ludowy), strateg</i> – opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach	– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską	– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej – w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
Starożytna Sparta	• Początki Sparty • Oligarchiczny ustrój Sparty • Organizacja społeczeństwa Sparty • Wychowanie i życie Spartan	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia, wychowanie spartańskie</i> – wskazuje na mapie Spartę – wymienia główne organy władzy w Sparcie – wymienia etapy życia spartiaty	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>spartiaci, periojkowie, heloci</i> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty – opisuje strukturę społeczną Sparty	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Wielka Rhetra, efor, apella, geruzja, zgromadzenie ludowe</i> – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie – opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego	– opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty – wyjaśnia rolę Likurga – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty	– porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty
Kultura starożytnej Grecji	• Narodziny filozofii greckiej • Literatura i teatr grecki • Architektura grecka • Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji • Kultura hellenistyczna	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i> – wyjaśnia rolę Homera, Sokratesa, Platona i Arystotelesa	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i> – rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>stoicyzm, epikureizm, skene, proskenion, orchestra, gimanzjon, pakration</i> – opisuje główne porządki	– omawia dokonania: Talesa z Miletu, Parmenidesa, Pitagorasa, Epikura, Zenona z Kition, Hezjoda, Tyrtajosa, Alkajosa, Safony, Ajschylosa, Sofoklesa,	– opisuje główne cechy filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu

		– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków		architektoniczne w starożytnej Grecji – wymienia główne świątynie starożytnych Aten – opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w życiu starożytnych Greków	Eurypidesa, Arystofanesa, Fidasza – opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii) – wyjaśnia rolę władców hellenistycznych dla rozwoju kultury – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji	
Republika rzymska	• Powstanie i rozwój Rzymu • Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych • Powstanie ustroju republikańskiego • Zasady funkcjonowania republiki • Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika</i> – wskazuje na mapie Italię i Rzym – lokalizuje w czasie powstanie Rzymu – omawia cechy religii starożytnych Rzymian	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu – opisuje strukturę społeczną Rzymu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor, edyl</i> – przedstawia legendę o powstaniu Rzymu – wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii	– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie	– wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku
Osiągnięcia Rzymian	• Znaczenie prawa rzymskiego • Architektura rzymska • Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium • Sztuka i literatura rzymska	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>prawo rzymskie, amfiteatr, akwedukt, Koloseum, bazylika, droga rzymska</i> – rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu	– wymienia cechy prawa rzymskiego – wymienia cechy architektury rzymskiej	– omawia znaczenie Prawa XII tablic dla państwa rzymskiego – wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej – przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego, Plauta, Terencjusza i Mecenasa	– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego – wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego	– wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej

Narodziny chrześcijaństwa	• Początki chrześcijaństwa • Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny • Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową • Wpływ chrześcijaństwa na kulturę i obyczajowość Rzymian	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>chrześcijaństwo, mesjasz, apostołowie, męczennicy</i> – lokalizuje w miejscu i czasie narodziny chrześcijaństwa – rozpoznaje symbole chrześcijańskie – wymienia główne cechy chrześcijaństwa	– wyjaśnia znaczenie symboli chrześcijaństwa – opisuje, jak chrześcijaństwo stało się religią dominującą w cesarstwie rzymskim	– wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa – przedstawia działalność św. Piotra i Pawła – opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim – omawia znaczenie edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa	– za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa – wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa – opisuje, jak chrześcijaństwo wpłynęło na obyczajowość i kulturę starożytnych Rzymian	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów
Cesarstwo bizantyjskie	• Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego • Ustrój Bizancjum • Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura • Upadek cesarstwa bizantyjskiego	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Bizancjum, ikona</i> – rozpoznaje plan Konstantynopola – wymienia cechy sztuki bizantyjskiej	– prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego	– opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – wyjaśnia pojęcia: <i>ikonoklazm, cesaropapizm</i>	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego – opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego	– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
Narodziny i podboje islamu	• Okoliczności powstania islamu • Zasady islamu i przyczyny jego popularności • Podboje islamu i powstanie kalifatu • Powstanie podziałów w islamie	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie, Allah, Koran, meczet</i> – wyjaśnia, kim był Mahomet – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu	– wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej	– wyjaśnia genezę powstania islamu – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu – przedstawia działalność Mahometa	– opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej

	Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	– wymienia główne założenia religii islamskiej		– wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici, hidżra, kalif, mihrab, immam, minaret, charadź, arabeska</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów		
Na gruzach Imperium Rzymskiego	- Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego - Chryścianizacja plemion barbarzyńskich - Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie - Przejęcie władzy przez Karolingów - Utworzenie państwa kościelnego	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i> – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków – wyjaśnia, kim był Chlodwig – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie	– opisuje cechy ustrojowe państw germańskich – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Karolingów – lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego	– wyjaśnia pojęcia: <i>Longobardowie, Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – wymienia największe państwa barbarzyńskie utworzone na dawnym obszarze cesarstwa rzymskiego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – wyjaśnia rolę Wulfili, Karola Młota i Pepina Krótkiego	– za pomocą mapy opisuje proces powstania i rozwoju państwa Franków – lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i omawia jej znaczenie – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
Feudalizm i społeczeństwo stanowe	- Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego - Drabina feudalna - Stany społeczne i ich rola w średniowieczu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i> – opisuje elementy drabiny feudalnej	– opisuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym – charakteryzuje życie codzienne rycerzy	– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>feudalizm, komendacje, etos rycerski, trubadur</i> – wymienia cechy kultury rycerskiej – omawia funkcje zamków i służące im elementy architektoniczne	– opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego – omawia przykłady średniowiecznego wzoru rycerza	– w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego

				– przedstawia drogę chłopca do godności rycerza		
Pierwsze państwa Słowian	• Pochodzenie Słowian • Kultura i wierzenia Słowian • Państwo Samona i państwo wielkomorawskie • Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego • Narodziny państwa czeskiego i Rusi Kijowskiej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Słowianie</i> i <i>Awarowie</i> – za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych	– prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich – opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemysłidzi</i>, <i>Rurykowicze</i>, <i>głagolica</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni Państwo Samona i Państwo Wielkomorawskie – wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla, Metodego, Świętopełka, Ruryka i Włodzimierza Wielkiego	– wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian – za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich	– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
Początki państwa polskiego	• Początki osadnictwa na ziemiach polskich • Kultura łużycka i osada w Biskupinie • Wpływy rzymskie na ziemiach polskich • Przybycie Słowian na ziemię polskie • Początki ekspansji terytorialnej Polan • Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I • Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród</i>, <i>plemię</i>, <i>Piastowie</i>, <i>drużyna</i>, <i>gród</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni państwo Polan – wymienia osiągnięcia Mieszka I – lokalizuje w czasie chrzest Polski	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka</i>, <i>Biskupin</i> – wymienia przyczyny i znaczenie chrystianizacji Polski	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura archeologiczna</i>, <i>szlak bursztynowy</i>, <i>Dagome iudex</i>, <i>Zwizęk Wielecki</i> – opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności – wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy – wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski	– za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów – omawia sposób organizacji państwa i siły zbrojnej Mieszka I	– opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I – w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
Panowanie Bolesława Chrobrego	• Misja biskupa Wojciecha • Zjazd gnieźnieński	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król</i>, <i>koronacja</i>, <i>relikwia</i>, <i>święty</i>	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>trybut</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>biskupstwo</i>	– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów	– wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską	– w szerokim aspekcie opisuje dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego

	• Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich • Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego • Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie	– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III – lokalizuje w czasie zjazdu gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego – wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego	– wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego – lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią	– wskazuje na mapie arcybiskupstwa utworzone w czasach Bolesława Chrobrego – opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego – wyjaśnia znaczenie postaci: Henryka II i Jarosława Mądryego	– opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej	– zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy
Miasto i wieś w średniowieczu	• Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w. • Rozwój wsi w średniowieczu • Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu • Nowe formy uprawy roli w średniowieczu • Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie • Struktura społeczna średniowiecznego miasta	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupolówka</i>, <i>trójpółówka</i>, <i>ratusz</i>, <i>cech</i>, <i>patrycjat</i>, <i>pospólstwo</i>, <i>cech</i> – rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego – wyjaśnia rolę cechów i gildii – omawia najważniejsze zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. – wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>czynsz</i>, <i>pieniężny</i>, <i>zasadźca</i>, <i>pręgierz</i>, <i>gildia</i>, <i>sukiennice</i>, <i>weksel</i> – za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi – wyjaśnia okoliczności powstania i specyfikę średniowiecznego mieszczaństwa – opisuje samorząd średniowiecznego miasta – wyjaśnia przeznaczenie najważniejszych budowli w średniowiecznym mieście	– wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej – wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy

Kultura średniowiecznej Europy	• Uniwersalny charakter kultury średniowiecznej Europy • Architektura romańska i gotycka • Szkolnictwo w średniowieczu • Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu	– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i> – rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej	– za pomocą schematów i fotografii opisuje style romański i gotycki – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy – wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej	– opisuje system edukacyjny w średniowieczu – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza
Andegawenowie i Jagiellonowie	• Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów • Początki unii polsko-litewskiej • Polityka Władysława Jagiełły • Początek rządów dynastii Jagiellonów	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna, przywilej, Andegawenowie</i> – lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie i unię Horodle – lokalizuje w czasie rządy: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi i Władysława Jagiełły	– wymienia założenia przywileju koszyckiego – wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej – rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów	– wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów – wyjaśnia rolę postaci Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda – opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej – wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach – wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i>	– wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego – wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej – porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej – za pomocą tablicy chronologicznej tłumaczy związki między dynastiami Piastów, Andegawenów i Jagiellonów	– ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej

Kultura Polski średniowiecznej	• Architektura średniowieczna w Polsce • Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich • Początki polskiego dziejopisarstwa • Edukacja i nauka na ziemiach polskich w średniowieczu	– rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce – omawia znaczenie Akademii Krakowskiej dla państwa polskiego	– rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Anonima zwanego Gallem, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej z uwzględnieniem roli Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły	– opisuje szkolnictwo średniowiecznej w Polsce – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecznej w Polsce	– omawia współczesne dziedzictwo kultury średniowiecznej w Polsce
Wielkie odkrycia geograficzne	• Przyczyny wielkich odkryć geograficznych • Wyprawy Portugalczyków • Odkrycia Hiszpanów • Znaczenie wielkich odkryć geograficznych •	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcy Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych	– stosuje pojęcie <i>karawela</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488) – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana	– stosuje pojęcie <i>karaka</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513) – lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494) – identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów	– lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415) – identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo	– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków –

			– przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem	Vespuciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	
Demokracja szlachecka	• Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny	– stosuje pojęcia <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i>	– stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563) – wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego	– stosuje pojęcia <i>nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i>, – lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej	– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej – ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

			– wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentarzystwie pełniły sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego	– wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego		
Rzeczpospolita Obojga Narodów	• W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita	– stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego	– stosuje pojęcia <i>bojarzy, polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytorium wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytorium wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmiku lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki	– identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	• Eksplozja demograficzna • Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii • Rewolucja przemysłowa • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne	– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i> – przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. – przedstawia skutki rewolucji przemysłowej	– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i> – lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) – identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha – wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej	– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i> – lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) – identyfikuje postać François Quesnaya – przedstawia skutki społeczne przemian	– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) – identyfikuje postaci Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa – omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne	– ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.

			– wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii	gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii – omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.	koncepty ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu	
Powstanie Stanów Zjednoczonych	• Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych	– stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787) – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona – wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi – przedstawia założenia Deklaracji niepodległości	– stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i> – lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) – identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii – przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych	– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> – lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783) – identyfikuje postać Thomasa Jeffersona, – omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych – wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych – wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA	– lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne	– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości – ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

			– omawia założenia Karty Praw – omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych			
Oświecenie w Rzeczypospolitej	• Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski i sztuki piękne • Literatura oświecenia w Polsce	– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i> – lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773) – identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta – wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej	– stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775) – identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia – przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce	– lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765) – identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego – omawia początki oświecenia na ziemiach polskich – omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia – wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce – przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego	– identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego – przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce – wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem	– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce
Upadek Rzeczypospolitej	• Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiorze • Wybuch powstania kościuszkowskiego	– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> – lokalizuje w czasie powstanie	– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie	– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV	– identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II	– ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej

	• Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • Koniec Rzeczypospolitej	kościuszkowskie (1794–1795) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raclawicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego	Uniwersału połanieckiego (V 1794) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, jakie znaczenie miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej	1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa	– omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej	– ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego
Rewolucja przemysłowa	• Od rewolucji agrarnej do industrializacji • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych	- stosuje pojęcia <i>rewolucja przemysłowa</i>, <i>proletariat</i> - lokalizuje w czasie - wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie - wymienia najważniejsze	- stosuje pojęcia <i>industrializacja</i>, <i>urbanizacja</i>, <i>społeczeństwo industrialne</i> - lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)	- stosuje pojęcie <i>rewolucja agrarna</i> - lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834) - identyfikuje postacie Nicolasa Cugnota, Isaaca Singera	- stosuje pojęcie <i>luddyści</i> - lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813) - identyfikuje postać Neda Ludda - wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na	- ocenia skutki rewolucji przemysłowej wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty - omawia wynalazki i odkrycia, które miały wpływ na rozwój kolei

	Skutki rewolucji przemysłowej	wynalazki pierwszej połowy XIX w. wymienia skutki rewolucji przemysłowej	- identyfikuje postacie George'a Stephensona, Samuela Morse'a, Samuela Colta - wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej - omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w. - wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy	- wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i rewolucją przemysłową - wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej - przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej	przemiany w rolnictwie i przemyśle wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny	
Ład wersalski	- Traktat wersalski - Rozpad Austro-Węgier - Traktaty z Bułgarią i Turcją - Nowe państwa w Europie - Liga Narodów - Mały traktat wersalski - Pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy	- stosuje pojęcie <i>Liga Narodów</i> - lokalizuje w czasie traktat wersalski (28 VI 1919), powstanie Ligi Narodów (I 1920) - lokalizuje w przestrzeni nowe kraje, które powstały w Europie po 1918 r. - wymienia postanowienia traktatu wersalskiego	- stosuje pojęcie <i>mały traktat wersalski</i> - lokalizuje w czasie traktat w Saint-Germain z Austrią (IX 1919), traktat w Neuilly z Bułgarią (XI 1919), traktat w Trianon z Węgrami (VI 1920), traktat w Sèvres z Turcją (VIII 1920), traktat w Lozannie (VII 1923) - wymienia postanowienia pokojów z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją	- stosuje pojęcie <i>ruch paneuropejski</i> - lokalizuje w czasie dołączenia Niemiec do Ligi Narodów (1926), dołączenia ZSRS do Ligi Narodów (1934) - lokalizuje w przestrzeni postanowienia traktatu wersalskiego - identyfikuje postać Mustafy Kemala Paszy - wyjaśnia okoliczności, w jakich	- identyfikuje postacie Richarda Coudenhove-Kalergiego, Aristide'a Brianda, Franka Kellogga - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku sułtanatu w Turcji - omawia pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy - omawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej	- ocenia skutki wprowadzenia tzw. małego traktatu wersalskiego - ocenia rolę Ligi Narodów w okresie międzywojennym - ocenia, jakie znaczenie miały w okresie międzywojennym ruchy na rzecz zjednoczenia Europy

			- wyjaśnia przyczyny powstania Ligi Narodów	doszło do rozpadu Austro-Węgier - omawia strukturę organizacyjną Ligi Narodów - wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego		
Rozwój faszyzmu i nazizmu	• Kryzys demokracji w Europie • Narodziny włoskiego faszyzmu • Republika Weimarska • Powstanie nazizmu • Przejęcie władzy przez Hitlera • Rządy Hitlera • Społeczeństwo III Rzeszy • Początki zbrodni hitlerowskich	- stosuje pojęcia <i>faszyzm, ruch narodowosocjalistyczny (nazizm), Führer</i> - lokalizuje w czasie początek rządów Mussoliniego (1922), początek rządów Hitlera (I 1933) - identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera - wymienia założenia doktryny faszyzmu i nazizmu	- stosuje pojęcie <i>Duce</i> - lokalizuje w czasie marsz na Rzym (1922), traktaty w Locarno (1925), „noc długich noży” (1934), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (1938) - identyfikuje postacie Heinricha Himmlera, Josefa Goebbelsa - omawia działania, jakie podjął Benito Mussolini w celu utworzenia państwa faszystowskiego we Włoszech - omawia przyczyny narodzin nazizmu w Niemczech - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Adolf Hitler przejął władzę w Niemczech	- stosuje pojęcia <i>protekcjonizm gospodarczy, eugenika</i> - lokalizuje w czasie powstanie ruchu faszystowskiego we Włoszech (1919), pucz monachijski (1923), paktów laterańskie (1929), Republikę Weimarską (1919–1933), rozpoczęcie zbrojeń przez Niemcy (1935), remilitaryzację Nadrenii (1936) - identyfikuje postacie Wiktora Emanuela III, Paula von Hindenburga - wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat	- lokalizuje w czasie powstanie Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921), powstanie obozów koncentracyjnych w Niemczech (1933), podpalenie Reichstagu (II 1933) - identyfikuje postać Alfreda Rosenberga - omawia proces tworzenia się faszyzmu we Włoszech - charakteryzuje sytuację wewnętrzną i politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej - wymienia grupy, które zostały wykluczone ze społeczeństwa	- ocenia, które założenia ideologii nazistowskiej mogły prowadzić do zbrodniczej działalności jej zwolenników - wymienia działania włoskich faszystów i niemieckich nazistów, które świadczą o totalitarnym charakterze stworzonych przez nich państw

			- omawia proces tworzenia niemieckiego państwa nazistowskiego - omawia metody, które stosowali naziści w celu stworzenia posłusznego sobie społeczeństwa - przedstawia rolę, jaką odgrywała propaganda w nazistowskich Niemczech - wymienia działania nazistów, które miały prowadzić do eksterminacji Żydów w Niemczech	30. XX w. przeżywała kryzys demokracji - wyjaśnia, jaką rolę odegrali Benito Mussolini i Adolf Hitler w budowaniu państwa totalitarnego we Włoszech i Niemczech - wyjaśnia, z czego wynikał antysemityzm nazistowski i jakie miał konsekwencje - omawia okoliczności i skutki puczu monachijskiego - wyjaśnia, dlaczego Adolf Hitler rozprawił się z przywódcami SA - wymienia przykłady zbrodni hitlerowskich w latach 30. XX w.	niemieckiego i przedstawia stosowane wobec nich metody represji - wyjaśnia, jakie znaczenie naziści przypisywali eugenicie - porównuje założenia ideowe włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu - wyjaśnia, w jaki sposób naziści pozbyli się opozycji politycznej w Niemczech	
Koniec II wojny światowej	• Wyzwolenie Europy Środkowo-Wschodniej • Konferencja w Jałcie • Zajęcie Niemiec i Austrii • Konferencja w Poczdamie	– stosuje pojęcia: porządek jałtański, atak atomowy – omawia działalność postaci: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, – wymienia wydarzenia związane z datami:	– stosuje pojęcia: porządek jałtański, naloty dywanowe, taktyka „żabich skoków”, atak atomowy – omawia działalność postaci: Harry’ego Trumana, Clementa Attlee – wymienia wydarzenia związane z datami: 22	– stosuje pojęcia: projekt „Manhattan”, kamikadze – omawia działalność postaci: Dwighta Eisenhowera, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitla, Hirohito – omawia przebieg działań wojennych w	– stosuje pojęcia: projekt „Manhattan”, kamikadze – omawia działalność postaci: George’a Pattona, Douglasa MacArthura – wymienia wydarzenia związane z datami: 14 stycznia 1943 r.,	– przedstawia okoliczności zamachu na Hitlera

	Zakończenie walk na Pacyfiku	8 maja 1945 r. 6 i 9 sierpnia 1945 r. – opisuje okoliczności i skutki wynalezienia oraz pierwszego użycia broni atomowej	czerwca 1944 r., 24 kwietnia 1945 r., – omawia znaczenie operacji „Bagration” – przedstawia ustalenia oraz znaczenie konferencji Wielkiej Trójki w Jałcie oraz Poczdamie	Europie i na Dalekim Wschodzie w 1945 r.	10 lipca 1943 r., 19 sierpnia 1943 r., 8 września 1943 r., 23/24 czerwca 1944 r., październik 1944 r., 12 stycznia 1945 r., 16 kwietnia 1945 r. – wyjaśnia znaczenie udziału Wojska Polskiego w operacji berlińskiej 1945	